

SOCIALINĖS ANTROPOLOGIJOS IR ETNOLOGIJOS STUDIJOS

LIETUVOS

17 (26)

2017

ETNOLOGIJA

LITHUANIAN ETHNOLOGY

STUDIES IN SOCIAL ANTHROPOLOGY AND ETHNOLOGY

NEKASDIENIŠKOS KASDIENYBĖS:

VISUOMENĖ, ISTORIJA IR GALIA

Sudarytojos NERINGA KLUMBYTĖ ir KRISTINA ŠLIAVAITĖ

THE EXTRAORDINARY EVERYDAY:

SOCIETY, HISTORY AND POWER

Edited by NERINGA KLUMBYTĖ and KRISTINA ŠLIAVAITĖ

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

LI VILNIUS 2017

Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos – mokslinis etnologijos ir socialinės ir kultūrinės antropologijos mokslo žurnalas. Jame spausdinami recenzuojami straipsniai, konferencijų pranešimai, knygų recenzijos ir apžvalgos, kurių temos pirmiausia apima Lietuvą ir Vidurio/Rytų Europą. Žurnalas pristato mokslo aktualijas ir skatina teorines bei metodines diskusijas. Tekstai skelbiami lietuvių arba anglų kalba.

Lithuanian Ethnology: Studies in Social Anthropology and Ethnology – is a peer reviewed journal of ethnology and social and cultural anthropology. It publishes articles, conference presentations, book reviews and review articles, which may be in Lithuanian or English, primarily focused on Lithuania, Central and Eastern Europe. The journal represents current debates and engages in methodological discussions.

REDAKCIŅĖ KOLEGIJA / EDITORIAL BOARD

Vytis Čiubrinskas (vyriausiasis redaktorius / Editor-in-Chief)

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania

Auksuolė Čepaitienė

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

Jonathan Friedman

Kalifornijos universitetas / University of California, San Diego, USA

Neringa Klumbytė

Majamio universitetas / Miami University, Ohio, USA

Orvar Löfgren

Lundo universitetas / Lund University, Sweden

Jonas Mardosa

Lietuvos edukologijos universitetas / Lithuanian University of Educational Sciences, Vilnius, Lithuania

Žilvytis Šaknys

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

REDAKCIŅĖS KOLEGIJOS SEKRETORĖ / EDITORIAL ASSISTANT

Danguolė Svidinskaitė

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

Leidyklos adresas / Address of the Publisher: Lietuvos istorijos institutas
Kražių g. 5
LT-01108 Vilnius
<www.istorija.lt>

Redakcinės kolegijos kontaktai / Editorial inquiries:
Tel. / Phone: + 370 5 262 9410
El. paštas / E-mail: etnolog@istorija.lt
vytis.cubrinskas@vdu.lt

Žurnalas registruotas / The Journal indexed in:
European Reference Index for the Humanities (ERIH)
EBSCO Publishing: Academic Search Complete, Humanities International Complete,
SocINDEX with Full Text
Modern Language Association (MLA) International Bibliography

Leidybą finansavo Lietuvos mokslo taryba pagal Valstybinę lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programą (Sutartis Nr. LIP-078/2016)

TURINYS / CONTENTS

Pratarmė (<i>Neringa Klumbytė, Kristina Šliavaitė</i>)	5
Editorial (<i>Neringa Klumbytė, Kristina Šliavaitė</i>)	6

Straipsniai / Articles

Nekasdieniškos kasdienybės: visuomenė, istorija ir galia / The Extraordinary Everyday: Society, History and Power

Neringa Klumbytė, Kristina Šliavaitė

Įvadas. Nekasdieniškos kasdienybės: visuomenė, istorija ir galia	7

Tomas Vaiseta

„Kaip būk tai yra atskira valstybė“: ką reiškia būti sovietinėje psichiatrijos ligoninėje?	13
‘Like in a Separate State’: What Did it Mean to be Hospitalised in a Soviet Psychiatric Hospital? Summary	39

Neringa Klumbytė

Laiškų institucija ir kritinis pilietiškumas satyros ir humoro žurnale „Šluota“	43
The Institution of Complaints and Critical Citizenship in the Humour Journal ‘The Broom’. Summary	75

Rima Praspaliauskienė

Įvokelinti gyvenimai: sveikatos priežiūros praktika Lietuvoje	77
Enveloped Lives: Practising Health and Care in Lithuania. Summary	96

Kristina Šliavaitė

Dovanos mokytojams Lietuvos mokyklų bendruomenėse: tarp bendruomeniškumo kūrimo ir mainų	99
Gift-Giving at State Schools in Lithuania: Between Community Building and Economic Exchange. Summary	122

Mykolė Lukošienė

Ekologinis pažeidžiamumas ir kasdienės patirtys pamario krašto užliejamose teritorijose	125
Ecological Vulnerability and Everyday Experiences in the Pamarys Flooded Area. Summary	149

Maryna Bazylevych, Brittany Anderson

„Norėčiau patirt staigmeną... ką nors nesuplanuoto.“ Ukrainos jaunimo vilties vizijos.....	153
‘I Would Like to Have a Surprise ... Something Unplanned.’ Imaginaries of Hope among Young People in Ukraine. Summary	171

Fabio Mattioli

- Klasė ir kasdienybė: Makedonijos darbininkų atvejis 173
 Daily Life and Class among Macedonian Workers. Summary 190

Elana Resnick

- Protest and the Practice of Normal Life in Bulgaria 193
 Protestas ir normalaus gyvenimo praktika Bulgarijoje. Santrauka 212

Recenzijos ir apžvalgos / Reviews

- Gediminas Lankauskas. The Land of Weddings and Rain: Nation and Modernity in Post-Socialist Lithuania (*Neringa Klumbytė*) 215
 Monika Frėjutė-Rakauskienė, Andrius Marcinkevičius, Kristina Šliavaitė, Irena Šutinienė. Etniškumas ir identitetai Pietryčių Lietuvoje: raiška, veiksniai ir kontekstai (*Dovilė Budrytė*) 219
 Rasa Paukštytė-Šaknienė, Jonas Mardosa, Žilvytis Šaknys, Irma Šidiškienė. Šventės šiuolaikinėje vilniečių šeimoje (*Laima Anglickienė*) 222
 Skaidrė Urbonienė. Religinė liaudies skulptūra Lietuvoje XIX a. – XX a. I pusėje (*Jonas Mardosa*) 225

Konferencijos / Conferences

- Ritualinių metų darbo grupės pranešimai XIII SIEF simpoziume (*Žilvytis Šaknys*) 231
 Trečioji Balkanų ir Baltijos etnologų konferencija (*Žilvytis Šaknys*) 232
 Tarptautinė konferencija „Skirtys ir bendrumai“ (*Viktorija Serbentienė*) 235
 Etnologijos doktorantų konferencija VERITAS ETHNOLOGICA (*Jonas Tilvikas, Audronė Daraškevičienė*) 237

Sukaktys / Anniversaries

- Irenai Reginai Merkienei – 80 (*Žilvytis Šaknys*) 241

Konferencijos

Ritualinių metų darbo grupės pranešimai XIII *SIEF* simpoziume

2017 m. kovo 26–30 d. Giotingene, Vokietijoje, vyko *SIEF* 13-asis kongresas „Būstas: krizė – amatai – kūrybiškumas“. *SIEF* Ritualinių metų darbo grupės suorganizuotoje sekcijoje „Statiškumo – dinamizmo, gamtos – kultūros raiška ir būstas ritualiniuose metuose“ trijų sesijų metu buvo perskaityta 12 pranešimų. Pranešimus skaitė: Vito Carrassi (Italija) „Eisenos ir vaidyba Apulijos gatvėse: liminalinės erdvės ritualo procese“; Irina Stahl (Rumunija) „Miesto viešoji erdvė ir stačiatikių simbolizmas: pokomunistinio Bukarešto atvejis“; Žilvytis Šaknys „Mirusiųjų paminėjimo šventės: kapuose lankomi ar namuose laukiami mirusieji?“; Tatjana Minniyakhmetova (Austrija) „Elgesio normos kalendoriniuose papročiuose ir namo struktūra“; Anamaria Iuga (Rumunija) „Senosios ir naujosios vestuvės Maramures rajone“; Attila Mateffy (Vokietija) „Moldavijos Csango kaimo ritualo struktūros ir vaidmenų pokyčiai gyvenimo vietos ir darbo migracijos perspektyvoje“; Nina Vlaskina (Rusija) „Kazokai ir valstiečių žiemos procesijos Pietų Rusijoje. Pokyčiai laiko ir erdvės perspektyvoje“; Irina Sedakova (Rusija) „Erdvinės praktikos ir tikėjimai, susiję su Gyvybės kryžiaus išaukštinimo diena rusų ir bulgarų krikščioniškuose kalendoriuose: skirtumų priežastys“; Flore Muguet (Šveicarija) „Būstas iš dalyvio (degintojo) ir miesto statytojo perspektyvų „Burning man“ festivalyje“; Rasa Paukštytė-Šaknienė (Lietuva) „Šventė už nuleistų užuolaidų: „dvigubi“ ritua-

liniai metai sovietinėje Lietuvoje“; Ingrid Slavec Gradišnik (Slovėnija) „Šventa pasaulietinė“ erdvė: miesto širdis, tauta, visuomenė“ ir Skaidrė Urbonienė (Lietuva) „Lietuvos Nepriklausomybės diena: už ir tarp pastatų“. Po pranešimų vyko pusantrų valandos trukmės diskusijos, kurių metu atskleistos pastarųjų metų ritualinių metų tyrimo tendencijos ir problemos. Kitą dieną vyko Ritualinių metų darbo grupės baigiamasis susirinkimas. Jame pristatytas Ritualinių metų metraščio 11 tomas *Tradicijos ir transformacijos*, kurį parengė Guzel Stoliarova, Irina Sedakova ir Nina Vlaskina. Taip pat aptarta 2018 m. numatoma organizuoti *SIEF* ritualinių metų darbo grupės konferencija Bukarešte (Rumunija), kuri bus skirta miesto ritualiniams metams. Taip įprasminami pastaraisiais metais suaktyvėję miesto tyrimai Europos šalyse.

Po pagrindinio Trevorro Marchando pranešimo vyko generalinis susirinkimas, kuriame buvo svarstomi organizaciniai klausimai, pristatyta *SIEF* 14-ojo simpoziumo vieta – Santiago de Compostella. Taip pat buvo išrinkta vadovybė. Į *SIEF* prezidentės pareigas išrinkta Nevena Škrbić Alempijević iš Kroatijos. Ši miesto papročių tyrinėtoja 2015 m. skaitė pranešimą Lietuvos istorijos instituto konferencijoje „Miestas ir miestiečiai etnologų tyrimų perspektyvoje: šventės ir laisvalaikis“. Tikėsimės, kad naujos prezidentės išrinkimas dar labiau paskatins tyrinėti miesto kultūrą ir šventes.

Žilvytis Šaknys